Онук вибачився за діда-нациста, який «аріїзував» єврейський магазин

Магазин Бенні Гайдельбергера, 1920-ті

Томас Едельманн народився в Німеччині через 25 років після завершення Другої світової. Підприємець щось чув про зародження сімейного бізнесу й підозрював, що один із магазинів його діда до війни належав євреям.

На прохання німця представники генеалогічного сайту MyHeritage не тільки знайшли в Ізраїлі могилу первісного власника, а й відшукали його онучку — 83-річну Ханну Еренрайх.

Після цього, як повідомляє CNN, 49-річний Едельманн зв'язався з Ханною. «Якщо моя сім'я вчинила несправедливо стосовно ваших предків, мій борг — узяти на себе відповідальність і, щонайменше, дізнатися, що сталося», — написав Томас. Після цього вони півтори години проговорили по телефону й німець, нарешті, дізнався про сімейні скелети в шафі.

Колишня вчителька багато розповіла про магазин, фото якого досі висить на стіні її будинку в Ізраїлі. Він належав дідові Ханни — Бенні Гайдельбергеру, котрий емігрував до Палестини на гроші від продажу свого бізнесу незадовго до погромів Кришталевої ночі. Бенні вів щоденник німецькою і його записи частково розвіяли підозри Томаса щодо того, що сталося в 1938-му. «Мій наступник (з управлінню магазином) Вільгельм Едельманн приходив першого числа кожного місяця, щоби заплатити за квартиру і, хоча він перебував у нацистській партії, але був порядною людиною, не антисемітом», — так відгукувався бізнесмен про діда Томаса.

Бенні Гайдельбергер

Вільгельм Едельманн

«Восени 1937 року ми продали йому наш будинок за 10 000 марок, хоча я попросив 15 000, — продовжував він. — У липні 1938-го він придбав наш магазин і склад за 28 500 марок — ту саму суму, котру я виклав за них 30 років тому». Бенні зізнається, що за інших обставин міг би продати магазин за 40 000, але тоді багато єврейських підприємств у Бад-Мергентгаймі продавалися за заниженою ціною.

Незважаючи на те, що сусід-нацист скористався ситуацією, судячи з щоденника, Гайдельбергер не тримав на нього зла. «Одного разу Едельманн прийшов і повідомив, що я мушу якомога швидше залишити Німеччину, — читаємо ми в щоденнику. — Готувались антиєврейські акції, і він відчував себе зобов’язаним попередити мене як доброго знайомого».

Ханна, яка відвідала «аріїзований» магазин під час поїздки в Бад-Мергентгайм в 1980-х роках, також добре відгукується про Вільгельма, хоча ніколи його не знала — вона народилася в Ерец Ісраэль в 1937-му.

Що стосується Томаса, то він втратив зв’язок із батьком після розлучення батьків на початку 1970-х, тому мало що знав про цю історію й не мав стосунку до процвітаючої роздрібної мережі, яка виросла з господарських магазинів його діда. Хоча магазин, куплений у Бенні, нині не існує, сім’ї Едельманн (але не йому) усе ще належить будівля, а також багато інших об’єктів у цьому південному німецькому містечку.

Родина Гайдельбергер в Ізраїлі

Томас Едельманн з сином

З одного боку, Томас був радий почути, що Гайдельбергери врятувались і переконатись, що Ханна не тримає зла на його родину. З іншого, — незважаючи на щоденники Бенні, він продовжує досить критично ставитися до свого діда. «Ще студентом, в 1920-ті (мій дід) був членом нацистської партії, — говорить чоловік. — Тому я не вірю, що він був настільки вже доброю людиною… І сумніваюся, що він не скористався ситуацією».

Ще в першому листі до Ханни Томас наголошував, що політичний клімат у сучасній Німеччині отруєний і це загрожує «новим антисемітизмом». Для нього вкрай важливо, аби родина Едельманн ніколи більше не чинила несправедливо. Чоловік був дуже зворушений розмовою (яка йшла німецькою), і сподівається в майбутньому відвідати Ізраїль.

Німець вважає, що примирення з минулим — важливий урок для його 15-річного сина. «Хоча він не має стосунку до цієї історії, але мова йде про нашого пращура, який вплинув на життя родини, що жила в Німеччині, — зазначає Томас. — Я хочу, аби син зрозумів, що будь-які рішення, які він приймає, впливають на чиєсь життя».

Борис Вайнер